

Baroks

17. - 18. gs., 1. puse

https://www.youtube.com/watch?v=0T_QWUPBx34&list=PL2bAZ-yYVGI-kXM-j2D6nGhcAvOloBEBU

Baroks - tulkojumā nozīmē dīvains, neparasts, savāds.

Rundāles pils

Rundāles pils

Rundāles pils

Baroka mākslas raksturīgākās iezīmes

1. Tieksme pēc grandiozā, monumentālā.
2. Baroka māksla ir saistīta ar cilvēka skumjām, ciešanām, pārdomu brīžiem. Daudzi tālaika mākslas darbi pauž cilvēka dziļu pazemību kristīgā izpratnē.
3. Veselīgs dzīvesprieks, enerģisks darbīgums, sulīgs humors, krāsaina dzīves uztvere.

Mūzika baroka laikmetā

- Baroka laikmets mūzikā bija no 17. gs. līdz 18. gs. vidum. Tas bija mākslas attīstībai labvēlīgs laiks, jo aristokrāti centās cits citu pārspēt: kuram izdosies uzbūvēt greznāku pili, sarīkot lieliskāku balli, uzturēt vairāk un labākus galma mūziķus. Ar mūziku nodarbojās daudzi dižciltīgie amatieri. Attīstījās arī baznīcas mūzika. Mūzika skanēja pilsētu sarīkojumos — uz laukumiem, no baznīcu torņiem.

Mūzika galmā, baznīcā un pilsētā

- Tālaika sabiedrības piramīdas virsotnē atradās valdnieks – ķeizars, firsts, grāfs, muižnieks vai cits dižciltīgais. Viņam par godu un par prieku muzicēja galma kapela.
- Galma kapelas galvenais uzdevums bija rūpēties par t.s. tāfelmūziku jeb galda mūziku viesu izklaidēšanai maltītes laikā (vācu valodā *Tafel* - galds).
- Par galma mūziku atbildēja galma kapelmeistars. Viņa palīgs bija koncertmeistars.

- Evaņģēliski luteriskajās pilsētās mūziķu priekšgalā bija baznīcas mūzikā lietpratīgs **kantors**. Ja viņa pārziņā bija vairākas baznīcas, tad viņu sauca par **mūzikas direktoru**.
- Katoļticīgajiem mūziķu priekšgalā bija **reģenti**, kurie pilnībā varēja veltīt sevi baznīcas mūzikai.
- Līdzās kantoram svarīgus pienākumus baznīcas muzicēšanā veica **ērgelnieks**.
- Par pilsētu laicīgo mūziku gādāja **rātsmūziķi** jeb **pilsētas mūziķi**.

Johans Pahelbels *Kanons*

https://www.youtube.com/watch?v=JvNQLJ1_HQ0

Mūzikas instrumenti, izpildītājsastāvi

- **Baroka orķestrī** (baroka ansamblis) vienmēr bija stīgu lociņinstrumenti un **klavesīns**, bet **pūšaminstrumenti** tika pievienoti pēc vajadzības.
- **Pilsētas muzikanti** - pūšaminstrumentu spēlētāji.
- Mehāniskais mūzikas instruments **leijerkaste**.

- **Leijerkaste** – mehānisks pārnēsājamo ērģeļu tipa instruments bez taustiņiem, kuru darbina, griežot kloķi.
- <https://www.youtube.com/watch?v=QYWe7X1wo-U>
- <https://www.youtube.com/watch?v=wTfbpRRdTYU>

Mūzikas instrumenti, izpildītājsastāvi

- **Pūšaminstrumenti:** flauta (blokflauta, vēlāk — šķērsflauta), baroka oboja, trompete, mežrags, vēlāk arī **trombons**.
- Dažāda lieluma **violās** pakāpeniski tika aizstātas ar skanīgākiem stīgu lociņinstrumentiem — **vijoli, čellu, kontrabasu**.
- **Klavīri:** klavesīns un ērģeles ar diviem vai trim manuāļiem un pedāļklaviatūru.

Baroka pūšaminstrumenti

- Sadzīves muzicēšanā ļoti iecienītas bija dažāda lieluma blokflautas. 18. gs. arvien biežāk tika spēlēta šķērsflauta.
- Īpaši populāra 18. gs. 1. pusē kļuva oboja.
- Orķestrī tika iekļautas trompetes un mežragi, vēlāk arī tromboni.

Marks Antuāns Šrpantjē, prelūdijs no *Te Deum*

<https://www.youtube.com/watch?v=NSIoIFvLwXQ>

Baroka laikmeta trompetes

Baroka pūšaminstrumenti

<https://www.youtube.com/watch?v=n6Ts2z9tXg8> (baroka flauta)

https://www.youtube.com/watch?v=YnwDILlac_A (baroka laika oboja)

<https://www.youtube.com/watch?v=ls->

https://www.youtube.com/watch?v=6XN_qgbM6Dc&index=5&list=PLp4S2xpdOxeej57kmwp5gBEtwrlygvt87 (baroka trompete)

<https://www.youtube.com/watch?v=HEMeybr5Rdo&list=PLp4S2xpdOxeej57kmwp5gBEtwrlygvt87&index=6> (baroka mežrags)

Galvenie žanri

- **Instrumentālās mūzikas žanri:** koncerts orķestrim, koncerts soloinstrumentam un orķestrim, svīta, prelūdiņa un fūga, tokāta, programmatiski skaņdarbi; dejas - menuets, gavote, sarabanda.
- **Vokāli instrumentālie žanri:** kantāte, oratorija, mesa.
- **Skatuves mūzikas žanri:** nopietnā opera (**opera seria**) un komiskā opera (**opera buffa**); galma balets.

Komponisti un skaņdarbi

- **Antonio Vivaldi** (Itālija). Koncertu cikls vijolei un orķestrim "Gadalaiki": Koncerts "Pavasaris", 1. daļa; Koncerts "Ziema", 2. daļa. **Johans Sebastiāns Bahs** (Vācija). Tokāta un fūga ērģelēm re minorā; Prelūdiņa un fūga do minorā (no krājuma "Labi temperēts klavīrs"). **Georgs Fridrihs Hendelis** (Vācija). Koris "Allelujā" no oratorijas "Mesija"; "Prieks" no orķestra svītas "Uguņošanas mūzika". **Henrijs Pērsels** (Anglija). Opera "Didona un Enejs".

Spilgtākie baroka laika pārstāvji

**Antonio Vivaldi
(1678 - 1741)**

**Johans Sebastiāns Bahs
(1685 - 1750)**

**Georgs Frīdrihs Hendelis
(1685 - 1759)**

Mūzikas valoda

- Skaņdarbu tēmas - iezīmīgas, labi iegaumējamas un mūzikas kopējā plūdumā labi saklausāmas, jo katrai no tām ir kādas raksturīgas intonācijas vai ritma zīmējums. Skaņdarbos arvien biežāk tika izmantota **homofona faktūra** (melodija ar pavadījumu), tajā pašā laikā J. S. Baha mūzikā tika sasniegtas **polifonās mūzikas augstākās virsotnes**.

Ugāles baroks

- <https://metodiskiemateriali.lnkc.gov.lv/macibu-materiali/450-ugales-baroks/>